

www.natuurpunt.nl

2009, nummer 2

- **Knoflookpad in Limburg: het tij gekeerd?**
- **Provincie Oost-Vlaanderen ondersteunt Vuursalamander in Heynsdaelebos**
- **Lange strijd voor populatie Kamsalamanders in Wetteren**
- **Natuurlijke populaties Axolotl met uitsterven bedreigd**
- **Dwaalgasten in Nederland**
- **Zoektocht naar verloren oerkreeftjes**
- **Voor u gelezen ...**

Knoflookpad in Limburg: het tij gekeerd?

Iwan Lewylle & Rauwerd Roosen

De revival van de Boomkikker *Hyla arborea* in Limburg de laatste jaren was spectaculair. Vijvers werden drooggelegd in de winter, vis werd afgevangen en nieuwe (ondiepe) poelen werden aangelegd. Resultaat: in 2009 werden meer dan 800 roepende mannetjes geteld, het hoogste aantal in 25 jaar! De idee drong zich op om ook Knoflookpad *Pelobates fuscus* door een zelfde set aan beheermaatregelen weer stevig op de Limburgse kaart te zetten want het was vijf voor twaalf. In 2007 werd, na een grootschalige inventarisatie, de alarmklok geluid.

In 2008 dienden Natuurpunt Studie, Hyla, Natuurpunt Beheer, het Agentschap voor Natuur & Bos (ANB), Stichting Limburgs Landschap en het Regionaal Landschap Kempen en Maasland een project in bij de provincie Limburg. Doel: de efficiëntie van een uitgebreide set aan beheermaatregelen evalueren door een permanente monitoring. Sinds de opstart van het soortbeschermingsproject is al heel wat gerealiseerd. In 2008 werden enkele vijvers afgelaten in De Maten (Genk) en in 2009 kregen drie vijvers eenzelfde behandeling in Het Wik (Bokrijk). Hiermee wordt gepoogd om een aantal voor Knoflookpadden geschikte voortplantingswateren te creëren. Ook in Het Welleke (Zonhoven) werd de voorbije winter een belangrijke voortplantingslocatie visvrij gemaakt door ANB. Deze vijver werd ook eerder al afgelaten, maar toen werd niet alle vis verwijderd waardoor de uitgevoerde ingreep niet het verhoopte succes tot gevolg had. Sindsdien worden alle vijvers opgelaten met filterzakken waardoor herkolonisatie door vis onmogelijk wordt.

Het resultaat is opmerkelijk. In De Maten werden in 2009 voor het eerst tien roepende mannetjes Knoflookpad gevonden. Vermoedelijk konden larven in 2008 voor het eerst succesvol metamorfoserend doordat predatie door (uitheemse) vis uitbleef. Toen de voortplantingslocatie nog niet visvrij was gemaakt, werden hier - ondanks een veel hogere inventarisatie-inspanning - nooit roepende mannetjes waargenomen. Ook in Het Welleke was het raak: 20 roepende mannetjes (2008: 8). Decimering en uiteindelijke verwijdering van het aanwezige visbestand heeft waarschijnlijk bijgedragen aan deze toename.

In Kelchterhoef (Houthalen) werden twee nieuwe poelen (aangelegd door het ANB) nog niet gekoloniseerd. De soort houdt er stand in zeer lage aantallen op particuliere eigendom. Momenteel wordt getracht om de eigenaar van de poel waar nog roepende mannetjes worden gehoord, te overhalen om deze poel te laten schonen door het Regionaal Landschap Lage Kempen. Het behouden van deze populatie wordt echter geen sinecure.

In Peer werden enkele landbouwers bereid gevonden om hun poelen te laten inventariseren. Eén poel werd deels geschoond en meteen werden er vier roepende mannetjes in het voortplantingseizoen aangetroffen. Later op het jaar was de geschoonde poel goed voor enkele larven. In een poel vlakbij werden zeven mannetjes gehoord, maar deze droogde te vroeg uit zodat de larven niet konden metamorfoserend.

Komende winter zullen op nabijgelegen percelen nog enkele poelen worden aangelegd of geschoond door het Regionaal Landschap, alle op percelen in eigendom van de stad Peer en in beheer van Isis vzw. De stad Peer adopteerde de Knoflookpad in het kader van het project 'Gemeenten Adopteren Limburgse Soorten'. En, het moet gezegd: Peer draagt haar adoptiesoort een bijzonder warm hart toe!

Fig. 1. Knoflookpad *Pelobates fuscus*

(© Jan Van Der Voort)

In het Smeetshof te Bocholt zijn er ook plannen om maatregelen door te voeren, maar is nog niet concreet. Of de soort er nog voorkomt, is momenteel niet bekend. Hoe het ook zij: de geplande maatregelen zullen ook gunstig zijn voor een verhoopte kolonisatie van het gebied door Boomkikker.

De komende jaren zal duidelijk worden of de ingeslagen weg zal zorgen voor leefbare populaties, of uitbreiding mogelijk is en of twee zeer kritieke populaties nog kunnen worden gered. De eerste resultaten zijn alvast hoopgevend en de samenwerking tussen meerdere instanties doet het beste verhopen. Te euforisch mogen we alvast niet worden. Door de uitgevoerde en geplande soortgerichte beheeringrepen konden populaties van lokaal uitsterven worden behoed maar geen enkele populatie bevindt zich momenteel in een gunstige staat van instandhouding. Nochtans lijkt het tij gekeerd en ziet de toekomst voor de Limburgse Knoflookpadden er iets rooskleuriger uit dan voorheen.

Meer informatie: iwan.lewylle@natuurpunt.be of 015/770163

Provincie Oost-Vlaanderen ondersteunt Vuursalamander in Heynsdaelebos

Jos De Laender

In 2008 onderzocht Natuurpunt in opdracht van het provinciebestuur Oost-Vlaanderen de toestand van de Vuursalamander *Salamandra atra* in deze provincie (Jacobs 2008). Tijdens dit onderzoek werden 65 bosgebieden geïnventariseerd, voornamelijk in het zuidwesten. Vuursalamanders werden in 32 van deze gebieden vastgesteld. De Vuursalamander is een prioritaire soort voor de provincie aangezien 65% van alle IFBLkm hokken waarin deze salamander in Vlaanderen is waargenomen, in Oost-Vlaanderen liggen. De provincie draagt dus een grote verantwoordelijkheid voor het behoud van de soort in het Vlaamse Gewest. Tijdens het onderzoek werden o.a. larven vastgesteld in de bosgebieden van het provinciaal Instituut Heynsdaele te Ronse. In Heynsdaelebos, een Atlantisch nitrofiel beukenbos, ontspringen drie bronbeekjes die zich diep in de bodem insnijden. Een geschikt leefgebied voor Vuursalamander, zondermeer. De studie bracht echter ook een aantal knelpunten aan het licht.

In het bos ligt een oude put voor watercaptatie. Het deksel was gedeeltelijk verwijderd, waardoor de waterput een echte valkuil werd voor heel wat dieren (fig. 2 boven). Tijdens voornoemde studie werden er vier volwassen Vuursalamanders en één Vinpootsalamander *Lissotriton helveticus* (fig. 2midden) in aangetroffen. Overeenkomstig de richtlijnen die in het eindrapport werden uitgeschreven, werd voor deze put een nieuw deksel gegoten waarbij de kieren tussen put en deksel minutieus werden dichtgemetseld. Salamanders zijn immers echte wriemelaars die zich graag in allerlei spleten en kieren wurmen op zoek naar beschutting. Eerste knelpunt opgelost.

De bosbeekjes in Heynsdaele die snelstromend afwateren, vormen een tweede knelpunt. Hieraan werd verholpen door op drie plaatsen de beek lichtjes op te stuwen met twee horizontale rijen zandzakjes. Deze opstuwing werd visueel ingewerkt met een enkele boomstammetjes uit de omgeving (fig. 2onder). Op die manier ontstaan enkele ondiepe

Fig. 2. Oude waterput met kapot deksel (boven) waaruit enkele amfibieën (midden) gered werden. Door een dammetje aan te leggen, ontstaat een ideale voortplantingsplaats voor Vuursalamanders (foto onder).

© Jos De Laender en Robert Jooris

kommen met permanente instroom van zuiver, zuurstofrijk en matig voedselrijk bronwater in de schaduw van het beukenbos: ideaal als voortplantingsbiotoop voor Vuursalamanders. In april 2010 zullen deze nieuwe poeltjes worden onderzocht op de aanwezigheid van larven.

Aanvullend werden ook enkele beheeringrepen uitgevoerd om de landbiotoop te verbeteren. Vooral het aanbod aan liggende necromassa in de nabijheid van geschikte voortplantingslocaties is van belang. Alle uitgevoerde ingrepen zijn opgenomen in het goedgekeurde bosbeheerplan voor Heynsdaelebos. Ze moeten er voor zorgen dat de Vuursalamander weer een echte toekomst krijgt in het gebied. Om de andere vijf soorten amfibieën van Heynsdaele ook een pootje toe te steken, werd de betonnen vijver bovenaan het bosgebied geruimd. Dit zal jaarlijks worden herhaald in de vroege lente. Door het ontbreken van bospoelen is dit vijvertje immers de belangrijkste paaipplaats voor de amfibieën van het gebied.

Literatuur

Jacobs, I. 2008. *Toestand van de vuursalamander in Oost-Vlaanderen. Ecologie, verspreiding en aanzet tot soortbescherming. Eindrapport van de studie 'Soortbeschermingsplan voor de vuursalamander in Oost-Vlaanderen' Rapport Natuurpunt Studie 2008/7, Mechelen, België.*

Lange strijd voor populatie Kamsalamander in Wetteren

Dominique Verbelen en Robert Jooris

Natuurpunt is eigenaar van het erkend natuurreserveaat d' Heide in de vallei van de Serskampse beek (Wetteren). Bij de opmaak van het beheerplan werd o.a. het uitdiepen van twee verlande vlasrootputten, het ruimen van een sterk verlande poel en het dempen van een afwateringsgracht gepland. Doel: zorgen voor een gunstige staat van instandhouding voor de aanwezige populatie Kamsalamander *Triturus cristatus*. Door de geringe oppervlakte van het reserveaat (2,13 ha) lag de uitbouw van een vitale populatie echter niet voor de hand. De soort was in aanzienlijke mate aangewezen op land- en waterhabitats, grenzend aan de reserveaatpercelen. In 2004 kwamen enkele van de aangrenzende percelen te koop. Merkwaardig: in de verkoopscapromis werd opgenomen dat de eigenaar voor verkoop het terrein diende te egaliseren en de percelen geschikt moest maken voor agrarische exploitatie. Ook al werden de noodzakelijke stedenbouwkundige vergunningen niet aangevraagd, toch startte de eigenaar het bos te rooien en twee poelen te dempen. Door tussenkomst van Hyla en Natuurpuntafdeling Scheldeland, konden de werken worden stilgelegd. Er werd een proces-verbaal opgesteld door de bevoegde ambtenaar van het Agentschap voor Natuur & Bos, de stedenbouwkundige ambtenaar en de politie van Wetteren. De uitgevoerde werken waren immers in strijd met het Bosdecreet en het Decreet Ruimtelijke Ordening. Bovendien werd niet voldaan aan de zorgplicht en werd geen natuurvergunning aangevraagd voor het wijzigen van vegetaties en kleine landschapselementen.

Fig. 3. Kamsalamander *Triturus cristatus*, de hoofdrolspeler in het juridisch en administratief steekspel © Hugo Willocx

Deze rechtszaak wordt door de correctionele Rechtbank van Dendermonde. Intussen poogde de eigenaar de plooiën glad te strijken en werd in 2005 een administratieve procedure opgestart om de kapping van het bos te regulariseren. Onder impuls van Robert Jooris (conservator van het natuurreservaat) tekent Natuurpunt bezwaar aan tegen deze procedure. Krachtig argument: de illegale kapping vond plaats in een speciale beschermingszone, afgebakend in uitvoering van de Richtlijn inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (92/43/EEG, 21 mei 1992). Stevig detail: dit Habitatrichtlijngebied, bekend als BE230044-1 'Bossen ten zuidoosten van de Zandleemstreek' werd o.a. afgebakend omwille van de aanwezigheid van Kamsalamander.

En het juridisch en administratief steekspel gaat door: de gemeente Wetteren weigert de aangevraagde regularisatie, de eigenaar tekent beroep aan bij de Bestendige Deputatie van de Provincie Oost-Vlaanderen (die de eigenaar in het gelijk stelt) maar de gemeente Wetteren gaat tegen de beslissing van de Bestendige Deputatie in beroep bij de bevoegde minister Dirk Van Mechelen die op zijn beurt de beslissing van de Bestendige Deputatie vernietigt. Gevolg: het aanvankelijk verkoopscapromis wordt ongedaan gemaakt. Verrassende wending: de gemeente Wetteren koopt de betreffende percelen, samen met een ander perceel van ca. 1 ha waarop een voortplantingspoel van Kamsalamander ligt. Het beheer van deze 5,7 ha wordt meteen overgedragen aan het Agentschap voor Natuur & Bos, er worden zes nieuwe poelen gegraven en ondiepe of verlande poelen worden geruimd. Resultaat: de lokale populatie Kamsalamander beschikt nu over ca. 8 ha optimaal ingericht land- en waterhabitat, wat garant moet staan voor de ontwikkeling van een duurzame, levenskrachtige metapopulatie. Hyla en de lokale afdeling Natuurpunt Scheldeland wenst hierbij uitdrukkelijk de gemeente Wetteren te bedanken voor haar daadkracht! Zonder de voor het natuurbehoud gunstige afloop van de administratieve procedure was dit dossier vermoedelijk verzand in een jarenlange procedureslag bij de Raad van State.

Natuurlijke populaties Axolotl met uitsterven bedreigd

Robert Jooris

Axolotls *Ambystoma mexicanum* (fig. 4) zijn vooral bekend bij aquarium- en terrariumliefhebbers.

De meeste individuen die in de handel te koop worden aangeboden, zijn dieren die in gevangenschap werden geboren en verder werden opgekweekt. Axolotls zijn befaamd omwille van hun doorgaans stabiele neotenie: ze ondergaan geen metamorfose en kunnen zich als larve voortplanten. Dit is het gevolg van een stabiele mutatie in de endocrinologie van de schildklier. Nochtans zijn hierop ook afwijkingen bekend en werd al herhaaldelijk vastgesteld dat Axolotls toch spontaan metamorfoserend (Böhme, 2001; Wistuba & Bettin, 2003). Axolotls behoren tot de familie van de *Ambystomatidae*. Deze familie is vertegenwoordigd in grote delen van Noord-Amerika, vanaf het zuidoosten van Alaska tot het Mexicaanse hoogland. Het geslacht *Ambystoma* of Molsalamanders telt enkele tientallen soorten waarvan de meeste ook in staat zijn

Fig. 4. Axolotl *Ambystoma mexicanum* © Henk Wallays

als larve geslachtsrijp te worden. De meeste soorten doen dit enkel in uitzonderlijke omstandigheden (bv. bij te koude omgevingstemperaturen).

Het verspreidingsgebied van de Axolotl is beperkt tot Xochimilco in de omgeving van Mexico City. Hier leven ze in een moerassig gebied van kleine meren en kunstmatige kanalen, bij een watertemperatuur van 20 °C (tijdens de zomer) en 12 °C (in de winter). Door de uitbreiding van de grootstad verkleint niet enkel hun areaal maar verslecht ook de kwaliteit van hun leefgebied waardoor de laatste resterende foerageergebieden gesitueerd zijn rond de bronnen die voor vers en zuiver water zorgen. De soort heeft bovendien veel te lijden onder de concurrentie van niet-inheemse vissoorten (o.a. karpers, Nijlbaars. Biologen trachten nu het leefgebied van de Axolotls te vrijwaren door de zes resterende maar van elkaar gescheiden leefgebieden te verbinden en alle uitheemse soorten uit de waterhabitats te verwijderen. Een andere probleem wordt gevormd door wegvangst. Door de inheemse bevolking worden Axolotls niet enkel als een delicatessen beschouwd, maar de soort wordt ook een geneeskrachtige werking toegeschreven o.a. tegen syfilis.

De combinatie van voornoemde factoren heeft een dramatische achteruitgang van de populatie tot gevolg gehad. Een tiental jaar geleden werd de populatie nog geschat op 6.000 individuen per km², in 2004 waren er dat nog 1.000 per km² en een recente populatieschatting meldt dat het leefgebied momenteel beperkt is tot zes gebieden waarin nog amper 1.200 axolotls leven! Het herintroduceren van in terraria gekweekte Axolotls om de soort van uitsterven te vrijwaren, wordt niet aangeraden. In gevangenschap gekweekte vormen hebben als gevolg van inteelt immers weinig genetische variatie. Bovendien zijn heel wat gekweekte Axolotls homo- of heterozygote albino's die weinig overlevingskansen hebben in de natuur. Introductie van allochtone dieren vergroot ook de kans op de beruchte chytride schimmel die wereldwijd massale sterfte veroorzaakt bij amfibieën.

Literatuur

Böhme W., 2001. Spontane Metamorphose eines Axolotls *Ambystoma mexicanum* (Shaw, 1798) (Caudata, Ambystomatidae). *Salamandra*, 37(4): 261-263.

Wistuba, J & Bettin C., 2003. Ist Spontanmetamorphose bei *Ambystoma mexicanum* (Shaw, 1798) (Caudata: Ambystomatidae) möglich? *Salamandra*, 39(1): 61-64.

Dwaalgasten in Nederland

Robert Jooris

In het najaar van 2008 spoelden kort na elkaar twee zeeschildpadden aan op de Nederlandse kust.

Op 23 oktober 2008 spoelde een Dikkopschildpad *Caretta caretta* aan in Groote Keeten, boven Callantsoog (Noord-Holland) (Goverse *et al.*, 2009b). Nadat het dier door Ecomare was opgevangen en acute medische zorg had ontvangen, verhuisde het een dag later naar Burgers' Zoo. De Dikkopschildpad (fig. 5) leeft in het Middellands Zeegebied en het westelijke deel van de Atlantische Oceaan voor de kust van Noord-, Midden- en Zuid-Amerika, waar het water warmer is dan in de Noordzee.

Op 21 november 2008 spoelde een tweede zeeschildpad aan bij Westenschouwen (Zeeland) (Goverse *et al.*, 2009b). Deze keer was het een Kemps Zeeschildpad *Lepidochelys kempii*. De toestand van het dier was vergelijkbaar met die van de eerder aangespoelde Dikkopschildpad. Dit

keer ging het om een jong exemplaar. De Kemps Zeeschildpad is een kleine zeeschildpad. De vrouwtjes hebben een

gemiddelde schildlengte van 65 cm, de mannetjes zijn iets kleiner. Ze nestelen hoofdzakelijk in de Golf van Mexico waar Rancho Nuevo in Mexico het belangrijkste legstrand is (Goverse *et al.*, 2009b). Bij aankomst in Burgers' Zoo woog het halfvolwassen dier uit Groote Keeten slechts 15 kg (normaal 20 kg), had longontsteking, oogontsteking en wonden op de kop, miste een deel van een flipper, zat vol met olie en was sterk onderkoeld. Het jonge dier in Diergaarde Blijdorp was sterk vermagerd en woog slechts 2,24 kilo (normaal 4 kg). Inmiddels zijn beide dieren dankzij intensieve zorg hersteld en konden ze worden uitgezet in de vrije natuur. Na revalidatie werden beide zeeschildpadden in juli 2009 overgebracht naar Zoomarine Algarve in Portugal om ze bij de zuidpunt van Portugal terug in zee te zetten.

Literatuur

Goverse E., Hiltermann M., Janse M., Oosterbaan A. & Zwartepoorte H., 2009a. Dikkopschildpad: een bijzondere dwaalgast in Nederland. RAVON, 31,11(1/2): 8 - 12

Goverse E., Hiltermann M.L., Janse M. & Zwartepoorte H., 2009b. Kemps Zeeschildpad: een nog bijzonderder dwaalgast in Nederland.

Fig. 5. Dikkopschildpad *Caretta caretta* gefotografeerd op een legstrand in Kreta © Jeroen Speybroeck

Zoektocht naar verloren oerkreeftjes in België

Bram Vanschoenwinkel

Tot 100 jaar geleden zwommen er in de Belgische stilstaande wateren nog verschillende soorten oerkreeftjes. Deze unieke beestjes, verwant aan het - vooral bij aquariumliefhebbers bekende - pekelkreeftje *Artemia* komen enkel voor in kleine, uitdrogende poelen en plassen. Het zijn levende fossielen maar jammer genoeg zijn ze in ons land echter zo goed als verdwenen. Mogelijke oorzaak: verandering of vernietiging van de habitat door de intensivering van de landbouw en de massale ontwatering van het land. De laatste waarnemingen dateren ondertussen voornamelijk uit de jaren 1930 en 1960. De kans is echter reëel dat er nog enkele relictpopulaties aanwezig zijn. Zo werd vorig jaar in het Antwerpse voor het eerst in meer dan 100 jaar een populatie gevonden van het Kopschildkreeftje *Triops cancriformis*.

Voor de onderzoekers van de K.U. Leuven, gespecialiseerd in zoetwaterfauna, was dit een bevestiging van jarenlange vermoedens. Er werd meteen besloten om een grootschalige zoekactie te organiseren om deze opmerkelijke organismen terug te vinden. Hierbij rekent men ook op de Hylieten. Neem een kijkje in de tijdelijke poelen in de buurt en misschien ontdek je wel een overlevende populatie van een unieke, verloren gewaande diergroep in België!

Oerkreeftjes maken deel uit van de groep van de *Branchiopoda*. Omwille van hun (voor plankton) zeer grote afmetingen (1 - 7 cm) worden ze ook wel grote branchiopoden genoemd. Binnen deze groep onderscheidt men vier subgroepen waarvan er drie in België voorkwamen: de *Anostraca* (of

kieuwpootkreeftjes), de *Notostraca* (of kopschildkreeftjes) en de *Spinicaudata* (of schelpkreeftjes). Fossielen van deze oerkreeftjes gaan terug tot de geologische periode van het Cambrium, meer dan 500 miljoen jaar geleden. Het feit dat het bouwplan van deze diertjes sinds toen grotendeels onveranderd is gebleven, illustreert hun succes.

Oerkreeftjes komen enkel voor in relatief kleine (0,5 - 100 m²), opdrogende plassen en poelen die slechts voor een korte periode (enkele weken - maanden) water bevatten. Door de aanwezigheid van vis komen oerkreeftjes nooit voor in waterlichamen die het hele jaar door water bevatten zoals (tuin)vijvers, meren en stromend water. Het heeft dus geen zin om daar te zoeken. Het feit dat deze diertjes doorgaans houden van onooglijke, ondiepe (<20 cm) poeltjes en plassen met modderig water, maakt dat ze niet vaak opgemerkt worden. Toch komen er verschillende types poelen in aanmerking. Er zijn populaties gekend uit plassen in heidegebieden, in vochtige weilanden en bossen, langs extensief bebouwde akkers en zelfs in wegbermen, uitdrogende grachten en karrensporen. Enkele vuistregels die zeker kunnen helpen. Zoek bij voorkeur in en rond weinig verstoorde gebieden: hoe ouder de biotoop, hoe meer kans. Zandgronden houden niet lang water vast en zijn dus minder geschikt voor tijdelijke poelen. Oerkreeftjes overleven droge en koude periodes als slapende eitjes in de bodem. Actieve populaties worden daarom voornamelijk waargenomen van de lente tot de late herfst, met een piek in de nazomer. Doorgaans is de kans het grootst om volwassen individuen aan te treffen één à twee weken nadat plassen werden gevuld door hevige neerslag. Aangezien het relatief moeilijk te voorspellen valt, wanneer ze aanwezig zullen zijn, loont het zeker de moeite om poelen meermaals te bezoeken.

De kans is reëel dat veldmedewerkers tijdens amfibieëninventarisaties deze branchiopoden vinden. Graag alle waarnemingen met exacte coördinaten of puntlocaties op kaart doorgeven aan bram.vanschoenwinkel@bio.kuleuven.be. Afbeeldingen van deze intrigerende soortengroep levende fossielen vind je op <http://bio.kuleuven.be:80/de/dea/branchiopodhunters/index.php>.

Voor u gelezen ...

In Napels heeft de politie bij een zoektocht naar de maffia een krokodil gevonden. Het dier werd als huisdier gehouden en volgens de agenten zou het vooral gediend hebben om mensen die niet bereid waren hun afdrachten aan de maffia te betalen, op andere gedachten te brengen. Zowel het maffialid als de krokodil werden meegenomen. De krokodil verhuisde naar de dierentuin terwijl de mafioso beschuldigd werd voor het illegaal houden van een krokodil.

In een lagune in de omgeving van Cancun in Mexico werd een toerist verwond door een krokodil terwijl hij aan het plassen was. De 20-jarige man hield er verschillende beetwonden aan over aan zijn benen en hals. Hij werd ook verwond aan het hoofd omdat de krokodil hem tegen de grond had gesmaakt. Het is niet bekend of het toen actieve lichaamsdeel ook werd verwond.

In het Zuid-Afrikaanse Krugerpark zijn er de laatste jaren een paar honderd dode krokodillen gevonden. De sterfte zou het gevolg zijn van pansteatitis, een ontsteking van het vetweefsel. Dit zou het gevolg zijn van een algemene verontreiniging van de Olifantsriver, één van de grootste rivieren in het park. Het rivierwater wordt niet enkel verontreinigd door zware metalen van de mijnbedrijven maar vooral door het afvalwater van rioleringstelsels in de steden dat ongezuiverd in de rivier terechtkomt. Er wordt onderzocht of en hoe de kwaliteit van het rivierwater kan worden verbeterd.

Redactie Hyla.flits, 2010, nummer 1:

Eindredactie: Robert Jooris en Dominique Verbelen

Redactiemedewerkers: Peter Engelen, Iwan Lewylle, Rauwerd Roosen, Jos De Laender, Bram Vanschoenwinkel

Werkgroep Hyla

Voorzitter:

Bart Hellemans, Otterdreef 7
2980 Halle Zoersel
tel. 03 384 33 56
gsm: 0473 29 21 63
bart.hellemans@skynet.be

Secretaris:

Robert Jooris, Gemoedsveld 3
9230 Wetteren
tel. 09 369 42 28
robert.jooris@natuurpunt.be
robert.jooris@telenet.be

Penningmeester:

Jan Van Der Voort, A. Wolfsstraat 24/1
2900 Schoten
tel. 03 658 38 79
jan.vandervoort@hylawerkgroep.be

Webmaster

Gijs Damen, Dorpsstraat 2/2,
3971 Heppen
tel. 011 391 839
www.hylawerkgroep.be

rekeningnr. HYLA: 748-0162358-83

Provinciaal verantwoordelijken

- **Antwerpen** : Jan Van der Voort
- **Oost-Vlaanderen** : Robert Jooris
- **West-Vlaanderen**: Stefaan Parreyn,
Kruisekestraat 346, 8940 Wervik
gsm 0477 33 58 64
stefaan.parreyn@telenet.be
- **Vlaams Brabant** : Mark Lehouck,
Rotselaarsesteenweg 99, 3018 Leuven
tel. 016 44 49 36
mark.lehouck@pandora.be
- **Limburg** : Peter Engelen, 1 Meilaan 13
3650 Dilsen-Stokkem
tel. 089 75 66 09
peter.engelen@euphonymet.be

Leden van Natuurpunt vzw kunnen zich laten opnemen in het adressenbestand van Hyla.

Wat is Hyla?

Hyla is de herpetologische werkgroep van de Natuurpunt Studie vzw. Hyla tracht de belangstelling en de inzet van een groter publiek te bekomen door het geven van lezingen, organiseren van herpetologische excursies, publiceren van brochures en verspreiden van posters. Verder is Hyla bezig met tal van herpetologische studies o.a. studie van de Gladde slang in Kalmthout, poeleninventarisatie in Vlaanderen en de bestudering van het groene kikkercomplex. Ook op het vlak van bescherming van onze inheemse herpetofauna is Hyla zeer actief. Jaarlijks worden tienduizenden amfibieën veilig de weg overgezet, die de tocht naar hun paaiplaatsen kruist. Met de aanleg van poelen creëert Hyla zowel in reservaten als in landbouwgebied nieuwe biotopen voor kikkers en salamanders.

